

БОЖЕСТВЕННАЯ ЛИТУРГІЯ

СВЯТАГО ІОАННА ЗЛАТОУСТА

ДІ°ВШКА ЛИТУРГІЯ

ШВЭЊТО ЈОНО АЎКСОБЎРЊЮ.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

Швэнтам Петербурге, Метѹсе 1887.

КАТЭКУМЭНУҢ ЛІТУРГІЈА.

Діјаконас: Лájминк Пóне [Куніге].

Валдóне.

Куніас. Тегуль бус пагáрбінта каралісте Тéво ір Сунаўс ір Швэ́нтос Двáсiос нунај, ір вісада ір ант áмжгу áмжінѳју.

дабар

Гіэдóтоі Амэн. , -jei :

Діјаконас. Пакáјуј Ві°шпаті°сп пасімэлскіме.

Г. Ві°шпаті° сусімілк.

Д. Апі° пакáју іш аўкшто ір ішгáніма дѳшу мѳсу Ві°шпаті°сп пасімэлскіме.

Г. Ві°шпаті° сусімілк.

Д. Апі° пакáју вісóс пасафлес, герапасілајкіма швэ́нту Ді°во бажнічуң ір сусіві°ніјіма вісуң Ві°шпаті°сп пасімэлскіме.

Г. Ві°шпаті° сусімілк.

Д. Уж шітус швэ́йтус Ді°во нáмус, ір уж інáјнанчус су тікэ́јіму, су нобажністе ір су Ді°во-бајме інг јѳс, Ві°шпаті°сп пасімэлскіме.

Г. Ві°шпаті° сусімілк.

Д. Уж швэ́нчаўсі, рíданчі Сінóда ір уж аўкштај пáшвэнста Алексі°ја, Арцівіскуна Лі°тувóс ір Вільһаус, ір уж Пóна мѳсу презбітерус Віскуна Каўнішка, уж гáрбінтінус Крїстује кунінгус ір діјáконус, уж віса клíра ір жмóнес Ві°шпаті°сп пасімэлскіме.

Г. Ві°шпаті° сусімілк.

Д. Уж ді°вобáјмінгаўсі, аукшчаўсі Валдíтојі, Дíді Ві°шпаті, Валдímі°ру Ці°сору мѳсу, Алексáндра Александрајті, Имперáтору вісóс Рóсіјос ір уж Ві°шпаті°не јо, ді°вобáјмінгаўсе Ці°сорі°не, Маріја Тэодорајті° Ві°шпаті°сп пасімэлскіме.

Г. Вішпаті° сусімілк.

Д. Уж Іпедіні жо, тікротікенті, Пона Ці°сорај'ті, Діді Куні-гај'кшти; Нікалѳу Алексадрај'ті уж віса вішпатаујанче гіміне ір уж вісус тѳрнус ір карѳ'віус јѳң Вішпаті°сп пасімілскіме.

Г. Вішпаті° сусімілк.

Д. Ідант пашелпті јам ір нѳтремті на кѳју јѳң вісѳкіус нѳ-прятельус ір прі°шінікус Вішпаті°сп пасімілскіме.

Г. Вішпаті° сусімілк.

кѳжна

Д. Уж шің мі°стаң, уж кі°кві°на мі°ста ір крашта ір уж вісус гѳратікѳјіме анѳсе гівѳнанчус Вішпаті°сп пасімілскіме.

Г. Вішпаті° сусімілк.

лај'кус

Д. А'пі° бро свејкума, гаусібѳ жѳмес вај'суң ір пакајаус мѳтус Вішпаті°сп пасімілскіме.

Г. Вішпаті° сусімілк.

сѳрганчус

Д. Уж мајжігіус, кељаўнінкус, уж лігѳнус, кѳнтанчус, ка-лінус ір уж іжгѳніма анѳң Вішпаті°сп пасімілскіме.

Г. Вішпаті° сусімілк.

Д. Ідант мумѳ ішсїгалбѳти іж вісѳку сі°лварту, рустібѳс ір варго Вішпаті°сп пасімілскіме.

Г. Вішпаті° сусімілк.

падѳк

Д. Апгінк, ішганік, сусімілк ір ужлајкік мѳс, Ді°ве, Тѳво малѳнѳје.

Кунінас скај'то тіломс:

Вішпаті° Ді°ве мѳсу, Жо галібе не ішпасакіта, о гѳрбѳ не супраітама, Жо малѳне не-ішмерѳјама, жмонмејлібе не-ішреј'кшта. Тупатс, Валдітојау, нагаљмејлшїрдістѳс сѳво, жвілгтері°к ант мѳсу ір ант ту Ді°во наму ір дованѳк мумѳ ір ті°мс, кѳрі°су муміс мѳлджесі сѳва гаусінгас мїлѳстас ір сусіміліма Тѳво.

Г. Вішпатіе сусімілк.

ѳмжіна

Д. Міпѳдами швенчауѳсе, скајсчауѳе аѳкштај-палајмінта ір пагіртїна валдѳнка мѳсу, Ді°во-гімдівѳ ір вісадѳс пана Марїја су вісајс швѳнтајс, Крістѳу ір Ді°вуј падѳ'кі°м пѳтіс сѳвен ір кітс кіта ір віса мѳсу гѳвастї.

ѳлстума.

Г. Тау Вішпаті°!

гѳрсеј

Кунінас калба гїрдімај':

парсїклаупі-мас

Нѳс тау прїгуль вісѳкі° шлѳвѳ, гѳрбѳ, ір пасімѳлдімас, Тѳвуј ір Сѳнуј ір Швѳнтај Двѳсеј нунај ір вісадѳс ір ант ѳмжіу ѳмжінујѳң.

Г. Амѳн.

пагражніма швэнтаје Крiстуј Дi°вуж падў°- кўрi° мiль дабан намўц Таво.
 кем пiтiс сiвeц iр кiтe кiтa Ту патe прагiрciнк сiво дi°-
 гаiбe iр вiса мўсу гiвiбe. вiшка спiка iр не аплiж'ск мўс,
 кўрi° ант Тiвeц нусiтiкeм.

Г. Таў Вi°шпатi°.

Кўнiгас кiлба гарciнгај: Нeс Таво iра вiльджia iр Таво
 iра каралiстe iр гаiбiбe iр гiрбe Тiвa iр Сунаўс iр Двiсiос
 Швiнтос iр нўнај iр вiсaдi ант iмжiу амжiнўју.

Г. Амэн. Гiрбe Тiвуж iр Сўнуж iр Швiнтај Двiсeј iр нўнај
 iр вiсaдi ант iмжiу амжiнўју. Амэн.

Вi°нгiмi Сўнау iр жiдi Дi°во, нeсмiртiльнac iсaцe iр тeј кiцe
 дeљ iшгiнiмo мўсу iнciкўнiтiс Швiнтiј Дi°вогiмдiвiј iр вiсaдiс
 Пiнoј Марiјoј, тiкрај тiпeц жмiгумi, нукрiжiавiгac, Крiстау
 Дi°вe, смiртi пар смiртi паргалiјeцe, вi°нac iсaцe iж Швiнтiс
 Трајцiос, пaгiртac драўгe су Тiвуж iр Двiсe Швiнта, iжганiк
 мўс.

Д. Дар iр дар пaкiјуж Вi°шпатi°сп пасiмiлckимe.

Г. Вi°шпатi° сусiмiлк.

Д. Ангiнк, iжганiк, сусiмiлк
 iр ужлajкiк мўс Дi°вe Таво ма-
 шiтac лiпeјe.

Г. Вi°шпатi° сусiмiлк.

Д. Мiнiдaмi швeнцiўсe, скај-
 счaўсe, aукштaј-палај мiнта iр
 пaгiртiна вaлдiнкa мўсу, Дi°во-
 гiмдiвe iр вiсaдiс Пiна Марiјa
 су вiсaј'с швiнтајe Крiстуј Дi°-
 вуж падў°кeм пiтiс сiвeц iр кiтe
 кiтa iр вiса мўсу гiвiбe.

Г. Таў, Вi°шпатi°.

Кўнiгас кiлба су пiлну бaлcу:

Нeс гiрac iр жмiгмiлeнc iсi ту, Дi°вac, iр таў гiрбiнiмa
 дaбap cўнчaм, Тiвуж iр Сўнуж iр Швiнтај Двiсeј нўнај iр вiсaдi ант
 ант iмжiу амжiнўју.

Г. Амэн.

Пiпpастeј гi°дiтoјeј гi°дo iрбa пaсaлмcкајтiс скајтo
 пa лaј мiнiмyс: Пiрм пaбaј гiмo кўрiу кўнiгac iр дiјaкoнac
 пpи°ш швiнтo алтiрiауc тpiс кiртyс пaсiклiнoјac. Пa-

Гарбінк, душа ма̀но Вішпаті. Пагарбінтас э́сі, Вішпаті°. Гарбінк, душа ма̀но, Вішпаті ір, кас мапїе іра, швантаң вардаң Жо. Гарбінк, душа ма̀но Вішпаті ір не ужміршк; қаң жіс тау герај падареңс. Јісај атлејдж тау вісус та̀во прастобїмус ^{пържінгімус} ір гїдо вісас та̀во лігас. Јісај іжгїалб та̀во амжіу нўг прапўлімо, ір вајнікџа та̀вең малонеје ір мїлашїрдінгїстеје. Јісај та̀вең сџтїп, вісџкіа герїбџе јаунїндамс сїломс ір атнаўжен та̀во жаунїсте, кајпо э́релї. Понас Дївас д́аро тејсїбе ір с́уда вісїмс крївіда ќантанчїмс. Јісај апрејшкџе кџлус с́аво Мајжџешуј, с́аво д́арбус вајкамс Ізраэл. Јіс не д́аро мумс пагаљ м́усу грїку, нејгї ужмџба мумс пагаль м́усу нусїдџїму. Нџса лїг, кајп д́ангус аўкштас іра нўг жіамес, тајп жіс д́уст с́аво сусїмїліма б́ути ант ^{дуода саулес ужте-кџїмас нусїлај дїмо саулес} жо прїсїбїжанчујўң. Кајп тџлі пїтас іра нў вакаро, тејп тџлі нўкеле м́усу нусїдџїмус. Кајп тџвас ант вајку сусїмїліста, тајпо ір сусїмїліста Понас Дївас ант тўң, ќурї° жо бїјосї; нџса жіс жіна, кџксај мџс суствџрїмас э́сме, жіс атсїмена, кад д́улкес э́сме. Жмџгус с́аво амжіуј іра, кајп жџле, жіс жїд, кајп жџле ант лаўко. ^{жі°делїс} Кадá вџјас жең пџрэјт, тај жџс жау небїра, ір с́аво вітосе јўң дауглаўс не пажїнста. Бет малџне Пџно Дїво патеїк ант амжіу амжіу ант тўң, ќурї° жо бїјосї. Ір жо тејсїбе ант вајкў вајкў прїш тўң, ќурї° лајко жо дерџїма ір атсїмена жо прїсакїму, кад пагаљ туң дарїту. Понас Дївас с́аво сџста д́ангужџе патажсе, ір жо каралїсте понавој ант вісо. Гарбїнкїт Вішпатї вісї јус жо аніблај, јус сїлпгїї стїпрїбеје, ќурї° жо прїсакїмус ішпїл-дот, кад гїрдџтас б́уту бајсас жо жџджю. Гарбїнкїте Вішпатї вісї жо пујкај; жо т́арнај, ќурї° жо в́але д́арот. Гарбїнкїте Вішпатї вісї жо д́арбај вісџсе вітосе жо понїстџс. Гарбїнк Вішпатї, ма̀но душа.

Д. Д́ар ір д́ар паќајуж Вішпатї°сп пасимэ́лскїме.

Г. Вішпатї° сусїмїлк.

Д. Ангїнк, ішганїк, сусїмїлк ір ужлајкїк м́ус, Дї°ве, Та̀во малџнеје.

Г. Вішпатї° сусїмїлк!

Ќурїнас тїлом ќалба:

Д. Мїпџдами ішвенчаўсї, аупштая-палајмінта ір пагїртїна жмџнес та̀во ір лајмінк теваївалдџнка м́усу, Дї°во-гїмдївџ ір нїсте та̀во, ужлајкїк пїлнїбе вісадџс Пана Марїја су вісајс бажнїчосџ та̀во, пашвеїнк тўс,

ПОСЛѢСЛОВІЕ (ПАКАЛБѢ).

Главнымъ принципомъ примѣненія русскаго шрифта къ литовско-жмудскому языку служило правило: То, что произносится въ литовскомъ и русскомъ языкахъ одинаково, можетъ быть изображаемо одинаковыми буквенными знаками; *особенные же звуки литовскаго языка должны быть переданы и особенными знаками и буквами, въ русской азбукѣ не существующими.* Въ литовской письменности такіе особенные знаки существуютъ уже съ 16 вѣка.

Вслѣдствіе этого при чтеніи литовскаго перевода литургіи Златоуста, для соблюденія вѣрнаго произношенія и слогаударенія, вниманіе обратить нужно на слѣдующее:

1) i° , или ударяемое i° означаетъ звукъ ie , произнесенный однимъ открытіемъ рта, подобно бѣлорусскому дифтонгу $\widehat{ie}$, который слышится въ Слуцкомъ уѣздѣ, Минской губерніи въ настоящее время. Напр. въ словахъ бесіеда ¹⁾ (бесѣда), свіечачку, кліеточку, дзіе ²⁾, віерне, дзіеучина ³⁾. Въ литовскомъ языкѣ произносится i° точно также въ словахъ: Ві^ошпате (Господь), Ді^овас (Богъ), ві^онас (одинъ), ні^окас (никто) и во мн. друг.

2) $\acute{u}$, ударяемое $\acute{u}$ — есть звукъ $\widehat{uo}$ или дифтонгъ такой, какъ онъ произносится однимъ открытіемъ рта въ бѣлорус-

---

¹⁾ Сборникъ Отд. Русскаго языка и Словесностей, Т. ХLI, № 3. (Матеріалы для изученія быта и языка русскаго населенія Сѣверо-Западнаго края, П. В. Шейна. 1887 г.) стр., 28

²⁾ Тамъ-же, стр. 98.

³⁾ Стр. 310.

скомъ нарѣчіи, Минской губерніи, напр. въ словахъ: пуойдзе, доруоужка ¹⁾, міоудъ-вино, поучка ²⁾. Въ литовскомъ языкѣ произношеніе $\text{ŷ} = \text{uо}$ встрѣчается въ словахъ: дѹст (дасть), дајктѹсе (стр. 9), јѹс и во мног. друг.

3) і (i безъ точки) служитъ для изображенія смягченія согласныхъ. Смягченіе лучше было бы выразить удареніемъ надъ согласнымъ, какъ въ зырянской азбукѣ, но причины чисто типографическія заставили насъ отказаться отъ примѣненія грависа (') для выраженія смягченія (срв. § 11). Смягченные звуки $\text{л}ь$, $\text{н}ь$ изображаются сербскими знаками $\text{л}ь$, $\text{н}ь$.

4) j употребляется, какъ въ сербскомъ языкѣ, въ началѣ слова или слога; вмѣсто й въ концѣ слога; вмѣсто i , какъ вторая часть дифтонговъ, образуемыхъ посредствомъ i , переходящаго въ йотъ , напр. въ словахъ: лајмінк (благослови); пакāјус (миръ); швѣнчаусіс (святѣйшій); јѹс (вы).

5) Знакъ ц употребляется для означенія носоваго произношенія гласныхъ напр. жмонуц = жтонуц, ац въ словѣ рацка (рука); въ извѣстныхъ говорахъ ац произносится какъ о, (оц) или ж; іц въ словѣ јіц (его); ец равняется цс. л въ окончаніи дѣепричастія напр. въ словѣ пајемецс (взявши).

6) Въ литовскомъ языкѣ гласные бываютъ долгими и короткими, оттого необходимо было удлиненіе гласнаго i , y , a означать черточкою надъ этою буквою; звукъ о въ литовскомъ языкѣ бываетъ всегда долгимъ: напр. дѹша (душа), не дѹша или у въ словахъ бѹс (будеть); пакāјус (миръ); Іра (есть) въ различіе отъ ір (и).

7) Отличительное свойство литовскаго языка составляетъ произношеніе гласныхъ, (подобно тому какъ въ древне-греческомъ и въ сербскомъ языкахъ) количественно различно, а именно протяжно или перерывчато.

Согласные п , р , л , м , употребляются также какъ гласные; сонантическое ихъ произношеніе даетъ возможность образовывать въ литовскомъ языкѣ дифтонги, вторую часть которыхъ составляютъ сонантическое п , р , л или м : напр. швѣйтас — говори

¹⁾ Матеріалы, стр. 28.

²⁾ Стр. 318.

швэннтас (святой), вардас — говори варрдас (слово), галва говори галва (голова).

8) Буква «и» употребляется только въ словѣ Императорус и Императорі^оне.

9) э означаетъ произношеніе звука е, не смягчающаго предыдущаго согласнаго, напр. въ словѣ швэннтас (святой).

10) е означаетъ произношеніе звука е съ смягченнымъ, предыдущимъ согласнымъ.

11) Во всѣхъ остальныхъ случаяхъ смягченіе согласныхъ изображается церковнославянскимъ знакомъ і безъ точки (срв. и, ѣ, іа).

12) Удареніе, ставленное надъ гласными, напр. въ словахъ кунігас (іерей, священникъ), Двѣсіус (души), жмѣнес (люди) и друг. — означаетъ мѣсто ударенія и отмѣчено для большей наглядности при чтеніи, какъ и служеніи.

Описаніе обрядовъ напечатано разверстымъ шрифтомъ.

Списокъ словъ, заимствованныхъ изъ греческаго, какъ напр. катэкумэнај, трісагіон, орáріум; или же изъ церковнославянскаго какъ саборна печатанъ будетъ впоследствии.

Издатель-редакторъ.

С.-Петербургъ,
Октябрь, 1887 года.

ЛИТОВСКАЯ АЗБУКА.

а, ā = ā, а.	о (всегда = ō) = o.
б, б' (= би) = b.	п, ð = p, p'.
ц = c.	р, р' = r, r'.
д, д' = d, ді.	с, с' = ci = s, si.
э, е, е = e.	ш = š, sz.
і°, і'° = ē, iē.	т, т' = t, t'.
г, г' = g, gi.	ч (тш) = č (cz).
і, і̇, і̇, j = i, j, y.	у, ū = u, ū.
к, к' (ки) = k, ki.	ѣ (yō) = ŷ.
л, л̇ = l, l.	з = z.
м, ми = m, mi.	ж = ž, ž.
н, нь = n, ni.	дж = dž.
в = носовое произношеніе гласныхъ а, о, е, і, у.	в = w.